

JAKIN

ZUZENDARIA: JOAN MARI TORREALDAY
ARANTZAZUKO FRANTZISKOTARREN ARDURAPEAN ARGITARATUA

12 URTEA — 29 ZENBAKIA — ARANTZAZU, OÑATE — ILBELTZA-OTSAILLA

Amaika urte utzi ditu JAKIN'ek euskal barrutian. Asmo batek sortua azaltzen zaigu gure aldizkaria hasiera bertatik. Asmo hori ezurmamitu nahiz ari izan da. Ta asmo horren eragiñez dabil gaur ere.

Asmo ta siñeste hori, euskerak —ots: Euskal Herriak— bizi egin behar duela izan da. Ta hortarako, nahi hori gauzatzeko, bide konkretu bat aukeratu zuten: euskal kultura. Hauxe izan da, diogunez, JAKIN'en jatorrizko joera, ta konzienki, jomugaren berri ba zekitelarik, eman zuten argitara: «Gure euskera kultur-yoera ta kultur-ats guzi-guzietan murgil ez bitartean, aizea orrazten ari gera».

Aizea orraztu baiño gehiago egin dala bixtan dago. 27-28'gn. JAKIN ikusiarekin bakarrik asmo alperra da gure aurrekoen lana ukatzea. Ez baidago aita gabeko semerik. Azten joan dala, hori bai. Bizitzak berak dakarren azi-indar horrekin. Egin duan eboluzioa ez da kanpotik erakarritakoa, bere muiñak sorrerazi duan azi-bidea baizik. Lerro nagusi batzuetan azaltzekotan onela egingo genuke, titulu-lagunak gidaritzak hartuaz: Lehendabiziko 10 zenbakiak titulu-lagun bezela «teologilarien yardunak» zekarkiten. Gero, jo-

muga ta errealidadea estuago alkarraituaz, beste hau dakar: «kultura jardunak». Ta inprentara ezkeroztik dei erakargarriagoarekin agertu zaigu, gaurrarte: «euskal gaztedia kultura bideetan».

Ta ez goaz sakonago lehena aztertzen.

«Ara lan baten egia, errealitatea», esan genezake orain ere, iñoiz baiño arrazoi gehiagorekin. Eta orobat, «ara lan baten hasiera» esango dugu guk. Etapa berri baten aurrean ikusten dugu gure burua. Lehena ez dugu ukatzen, baiña oraiña aztertu nahi dugu ta etorkizuna gauzatu. Pontu hontan, ba dakigu, bide asko daude ikartu gabe oraindik. Esango genuke ere soluzio baiño problema gehiago ikusten dugula. Ez daukagu, ordea, besoak tolestaterik. Ibilli dabillenenak bakarrik daki bidearen berri. Ta zerbait ba dakigunex ez Unamuno'k ta ez bestek, ez dutela arrazoirik frogatu nahi dugu, konbentziturik baigaude euskera ta kultura ez dirala etsai. Hein zabal batean, ez-ezagunak dira euskera ta kultura, ez dute alkarren berririk. Ta daukatenean ez dakite nun bien oiñarri komun bat jarri, horixe txarra. Bildurra ere, ez-jakinarekin batean, ez da falta. Guk, ordea, ez diegu ezagupidea bakarrik eskatzen, bien arteko ezkontza austu-eziña nahi dugu: bi direlarik bat ditezela aragi batean, alegia. Ta lehen semeari JAKIN deituko bagenio?

Beste eragozpenik ere izan dugu euskaldunok. Helburua garbi ikusten gendualakoan, bideari jarraituaz hasi obi giñan. Ta azken mugara iritxi gabe gaude oraindik. Orain, ordea, aurkikunde nagusi batekin jabetu gera: ez dugula bide egiñik. Ta bidegilleak gu generala. Batasuna dugula jomuga: egin gabe dago. Idazkera batu bat behar dugula: egiteko dago. Gaurko munduari egokituriko hiztegi batzuk zaizkigula beharrezko idazleori: egiteko daude. Euskera arloan, pentsa diteke, «beharrezko» ta «egiteko», gauza bat dala, ez bi.

Halere, ta hagatik, aurrera. Gure urrats bakoitza da behar dugun bide hori. Ibil gaitezen, egin dezagun. A. Machado'k eman digu jokabidea: «Caminante, son tus huellas / el camino, y nada más; // caminante, no hay camino / se hace camino al andar».

Behin onera ezker, on izango da zein bide tajutu nahi genuen adieraztea. Bere buruaren jabe dan edonori eska dakioko bere

geroaren berri, alegia, bere asmo ta xedeena. Aldizkariari ere beste borrenbeste.

Danon aurrean ta garbitasun guztiarekin jokatzeko itxaropenarekin gabiltzanex, pozik eman genezake gure asmoen berri. Asmoak asmo dira, ta egintzak egintza, baiña bi-biak alkarraitu ditezten saiatuko gera, gure eskasian, ta espero dugu interesgarri presenta daki-gukela JAKIN.

Argitasunagatik, puntu berezi batzutan banatuko dugu gure pentsa-joera.

Politika ta Soziologi arazoketa

Herrien desarrolloa ta internaziotasun sano ta egoki bat nahi ditugularik gaurko munduarentzat, horrek sortzen dituan problemak eta erabakiak aztertuko ditugu gure aldizkari hontan.

Aitzitik, edozein motako ekonomi-inperialismorik ezin dezakegu onar. Arrazoi beragatik, kolonialismua ere arbuiatzen dugu ta gorrotatzen, pertsona ta herriak zapaltzeko era bat dalakoan. Ta era desfasatua, gaiñera.

Justitzia ta pakea, bai, hoietan behar luke gure mundu aldakor honek oiñarritu. Pertsonak bezela herriak ere eskubidedun ikusiaz, herri ta pertsona hoiien eskubideen aurka doala uste dugu bai gerla ta bai armamentu atomikua.

Ba dakigu: berria berri izate utsagatik ez da ona. Eta zaharra ta txarra ere ez dira pareko. Halere, begi onez ikusten ditugu ezterkargo berriaren saiok, arretaz begiratzen diogu mundu sozialistaren eboluzioari.

Herriak nortasun bat ba dute: ta nortasun hori geritzatzeko bide egoki bat, gure ustez, federalismoa da, peninsula barruan dala, edo kontinente barruan dala.

Euskal politika-arazoketa

Euskal-politikaren nortasuna ta izatea ezaguarazteko, kondaira zear ta gaur, ikasketa historiko ta soziologiko batzuk eginen ditugu.

Gaurko Euskal Herriak bizi duan kinkari oso interesgarria derizkiogu. Berau, aldiune hau, ezaguarazten, ta zuzentzen ere, lagun dezakegula uste baitugu, prestu gaude hortarako.

Zai daukagu herria. Zai baiño gehiago, esango genuke, behar gaitu. Batzuk gera xoillik, eskasak. Baiña gure eskasia ta ezdeuskeria ta guzi ere behar gaitu herriak. Ta harekin goaz. Munizipio-ekintza proposatzen dugu. Bestalde, inmigrazio-prolema izugarria bat ba dagoela ezin ahazturik (ta ez dugu ahantzi nabi), integratze sano batentzako analisi zabal-sakon batzuk, iritzi-emate zuzenekin, egitea da bidezkoena.

Gure arteko beste prolema gogor bat, belaunaldiena da. Hor ere, danon onerako, elkartasuna beharrezkoa danik ezin dezakegu uka. Beraz, ausartasunez planteamentu hori ere egin beharrean gaude.

Erlijio-arazoketa

Erljio anaitar baten billa goaz, bere barne-egituretan gizonari serbitzeak, dagokion mailla izan dezan. Jainkoa ta gizonaren arteko alkarrizketa nagusitu behar da gaurko mundu aldendu hontan, bien arteko sintesi benetakoa egin ezinda baigabiltza batzutan. Hortara, gizon berriari egokituriko izpiritutasun bat sortzen lanegin behar dugu, lortu arte. Hori da bidezko. Erljio-krisia presente dagoela bai konzientzi barnean ta bai giza-egituretan, ba dakigu. Aziaroko krisizat ematen dugu.

Kontzilio berri baten zai gaude, aurrera egiteko. Horri begira ekingo diogu lanari. Oraingo Kontzilio honek sortu digun argiarekin, bestea, urrengoa, zabalagoa ta argiagoa noski, preparatzen alegindu behar dugu, egiaren ta maitasunaren arabera.

Eleizaren eboluzioa arreta handiz jarraituko dugu, ta erlijiozko gizona jainkogabekoarekin alkarrizketan ikusi nabi genuke.

Gure iritzi-emate ta kritika ez da behin ere errexa ta axalekoa izanen.

Kultura-arazoketa

Gaur egunean sortzen eta nagusitzen diran literatura, arte ta zientziei idikia egongo zaie JAKIN. Ta gure aurrekoak eskatzen zuana bete nahiz, egungo arazoketara egokituko da JAKIN, edotarikoi gai ta arazo erabiliko du euskeraz.

Ez gera utopia orrazten ari. Errealizmoz begiraturik europear kulturaren inguruan ta barrutian euskal kultura bat gauzatzen saiatuko gera. Beste harek esan zuanez, euskerak behar duena zera baita, alegia, estazioko maniobrak Europa'ko kultura gure trenbide estu ta desegokian egokitu dedin.

Euskal Herriko herri-jakintza eragin-beharra dago, herri horrengana joan behar dugu. Herria lotan baidago. Eta lo ez dagoanean, galbidean dago errextasunaren aldapan behera. Esmatu dezagun, bateko. Eta beste, interesatu gakion saiatu gaitzen. Gure beste eginbehar bat da herrietako kultura-bizitza animatzea ta auzatzea.

Hizkuntza-arazoketa

Desarrollopetik atera behar dugu lehendabizi euskera. Milla bide ditugu hortarako, ta erabiliko ditugu. Nabi dugun hizkuntza bat, ots, gaurkoa, ariña ta teknikaz azia, lortu arteño ez diogu gure sormenari ta lumari atsedean jaltzurik emango. Azia ta ezia behar dugu euskera.

Gure hizkuntza honek beste milla prolema desberdin ere badakarzki. Hoietan ez txikiena batasunarena da. Hain zuzen, JAKIN'en asierako ta betiko joera amorratua izan da batasun hau. Egin dana ukatzerik ez dago. Baiña, ezta ere horrekin konformatzerik. Horregatik, aurrera goaz, bide zuzenetik goazelakoan.

Batasuna bai, batasuna ez. Ikasia dugu batasunean dugula indarra. Gauza bat da batasunak dakarrela indarra; ta beste bat batasun hori indarrez egitea. Batasunaren indarra guretzat nahita ere, ez dugu guk indarririk erabiliko, indarrez ez baiña usadioaren usadioz batasun beharrezko hori lortzeko itzaropena ba dugu.

Gaurkotasunean jabeturiko biztegi modernu bat ere behar dugu. Idazleari presta dezaizkiogula alik erabilgarrien idaz-tresnak bere pentsaera errezkizi eman dezaigun. Bestela ere ba dugu eragozpenik.

JAKIN'en hasierako jokabidea azkeneraino eraman besterik ez dugu egiten honekin, eboluzio ezagun bati jarraituaz. Ez dugu aita hil duen Ediporen min gaixtorik sentitzen. Gaiaren aldetik eraberritu da gure aldizkaria, ez asmoen ta xedeen aldetik.

Gaurkotasun biziagoarekin azalduko zaigu JAKIN aurrerantzean. Hasieran Teologi ta Filosofi saillekin zegoan ezurmamitua. Aukera bat izan zan, ta bazuan hortarako anitz arrazoi. Denborarekin, ordea, jendeari ta denborari nola atxikia zegokien ta nola jende horren interes-bideak aldatu egin diran, JAKIN ere pozik ta erreze biziagotu da.

Gaurrari ta herriari lotuak egon nai dugu.

JAKIN